

ZO STRETNUTIA A Z ROZHOVORU S PROFESOROM HENRYKOM SKOLIMOWSKÝM

Profesor **Henryk Skolimowski**, ktorý v súčasnosti patrí medzi najznámejších svetových filozofov a tvorcov ekofilozofie, je našej verejnosti známy najmä ako autor knihy *Living Philosophy. Eco-Philosophy as a Tree of Life*, ktorá vyšla v slovenčine pod názvom *Živá filozofia. Ekofilozofia ako strom života* (preklad P. Štekauer a L. Štekauerová, Prešov: Slovacontact 1999). Ďalší známy titul Skolimowského *The Participatory Mind. A New Theory of Knowledge and the Universe* bol tiež publikovaný v českom preklade *Účastná mysl. Nová teorie poznání a vesmíru*. (Preklad D. Míčka. Praha: Mladá fronta 2001.) Prehľad mnohých iných publikovaných prác (v anglickom aj poľskom jazyku) profesora Skolimowského som pred pár rokmi uviedla ako prílohu k rozhovoru s ním, ktorý priniesol časopis *Filozofia* 57, 2002, č. 6, s. 454 – 461, takže sa o nich už teraz nebudem zmieňovať. Koniec-koncov, čitatelia tohto časopisu sa s osobnosťou a s niektorými myšlienkami profesora Skolimowského mohli zoznámiť aj v iných číslach tohto periodika (roč. 54, 1999, č. 7; roč. 56, 2001, č. 10), preto by bolo redundantné tohto filozofa nanovo predstavovať.

V minulom roku sme však mnohí mohli prof. Skolimowského stretnúť aj osobne ako jedného z hlavných pozvaných účastníkov 3. slovenského filozofického kongresu, konanom v dňoch 7. – 9. 11. 2005 v Smoleniciach. Možnosť hovoriť s ním o jeho súčasných neutíchajúcich ekofilozofických aktivitách, ale najmä o jeho najnovšej filozofickej produkcii sa nakoniec premietla aj do podoby krátkeho rozhovoru, výňatky z ktorého túto produkciu uvádzajú. Rada by som ich prostredníctvom – aj keď iba veľmi letmo – uviedla čitateľov do spomínanej Skolimowského tvorby a zároveň tým ponúkla do pozornosti niektoré z jeho ideí, ktoré odzneli v rámci plenárnej prednášky na 3. slovenskom filozofickom kongrese pod názvom *Philosophy as Redemption*, ale tiež na prednáškach, ktoré profesor Skolimowski predniesol na pôde Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave v dňoch 10. – 11. 11. 2005, organizovaných Katedrou filozofie a dejín filozofie FIF UK v spolupráci so združením SFZ pri SAV v tematickom bloku *Cosmocracy – as the Next Stage in the Development of Democracy*.

Na tomto mieste by som rada podotkla, že najvýznamnejšie myšlienky, s ktorými sme sa mohli počas spomenutých prednášok zoznámiť, môžeme podrobne sledovať v najnovšej publikácii profesora Skolimowského, ktorá vyšla v roku 2005 pod názvom *Philosophy for a New Civilisation*. Keďže účastníci kongresu si mohli plenárnu prednášku na tému *Philosophy as Redemption* sami vypočuť a jej plné znenie bude publikované v zborníku z konferencie, čitateľom *Filozofie* ponúkol profesor Skolimowski práve ukážku zo spomínanej monografie *Philosophy for a New Civilisation*, ktorú predstavuje kapitola nazvaná *Cosmocracy – as the Next Stage in the Development of Democracy*

(Z.P.)

*Pán profesor, vaša najnovšia kniha **Philosophy for a New Civilisation** predstavuje akési pozvanie do filozofie, ktorá nemá podobu suchej, abstraktnej filozofie, lahostajnej k životu, ale naopak, má podobu filozofie spätjej so životom, zainteresovanej na jeho usmerňovaní, koncentrovanej na starostlivosť a súcitnosť, filozofie, ktorá môže meniť aj naše životy. Môžete nám bližšie povedať, ako?*

Je to filozofia, ktorá môže meniť naše životy za predpokladu, že ju berieme naozaj vážne. To okrem iného znamená, že nemôžeme podliehať diktátu ohromujúceho technologického systému. Ľudský rod nie je odsúdený na skazu. Môžeme vytvoriť svet, v ktorom má svoje miesto život, a to život pre nás všetkých. Ak nás však zaujmajú naše osudy, musíme hlbšie premýšľať, musíme myslieť na dôsledky.

V čom podľa vás spočíva táto hlbšia orientácia nášho premýšľania a akú zmenu navrhujete?

Predovšetkým sa musíme oslobodiť od potreby nadbytočných umelých mechanizmov a vynálezov, nenásytnej lačnosti a zbaviť sa paranoje, strachu, ktorý nás paralyzuje. Myslím, že to môžeme a dokážeme urobiť. Navrhujem nový *Logos* pre novú civilizáciu. Úsvit novej civilizácie je na horizonte, ale musíme jej pomôcť, aby povstala.

Zapojiť sa do tvorby novej podoby civilizácie je naozaj zodpovedná úloha a nikto by nemal byť z tohto procesu vylúčený. Napriek tomu nie každý je na tejto úlohe zainteresovaný, filozofov nevynímajúc. Ako vôbec vnímate poslanie filozofie v tomto procese?

Filozofia je disciplína, forma života, ktorá sa pokúša uchopiť zmysel meniaceho sa sveta tak, aby sme sa v ňom nestratili. Najdôležitejším aspektom vyvíjajúceho sa sveta, ktorý sa neustále mení, je tvorivosť. Tvorivosť ovplyvňuje rovnako vonkajší svet, ako aj ľudský svet. Tak, ako sa mení vonkajší svet, meníme sa aj my. Boli sme vytvorení, alebo prinajmenšom naša myseľ bola vytvorená na to, aby sme chápali. Toto konštatovanie je veľmi jednoduché, ale má vážne dôsledky. Univerzum vytvorilo myseľ, aby porozumelo samo seba. Takže by sme nemali dovoliť, aby v našich životoch a vo svete prevládol chaos, dezintegrácia a nezmyselnosť. Autentická filozofia sa vynára z osudu sveta, z podstaty meniaceho sa sveta ako reflexia toho, ako sa svet zmenil, ako sme sa zmenili my, ľudské bytosti, ako sa zmenili naše vzťahy so svetom, naše poznanie. Preto poslanie pravej a tvorivej filozofie je premyslieť tento meniaci sa svet nanovo. A ako filozofi sme povinní odhaľovať zmysel a koherenciu sveta.

O súčasnom svete už často hovorí ako o globalizujúcom sa svete. Fenomény globalizmu a globalizácie nás nútia klásť si otázky typu Sú tieto procesy dobré

a nevyhnutné?; Čo sa za nimi skrýva? Mohli by ste nám osvetliť vaše ponímanie spomenutých fenoménov v súvislosti s filozofiou?

Pokúsím sa to stručne naznačiť. Globalizmus považujem za prostriedok zneužívania alebo, inak povedané, je to filozofia impéria, ktorá je na ceste k ďalšiemu dobývaniu. Nesmieme dovoliť, aby nám bola nanútená deštruktívna paradigma impéria, a domnievať sa, že globalizmus je správny a užitočný preto, že to hovorí impérium. Globalizmus nie je všeliek na všetky problémy ľudských spoločností. Nemôžeme akceptovať ako evanjelióvu pravdu ideu, že globalizácia je nevyhnutná a že jedinou otázkou je otázka, ako globalizáciu uskutočniť. Takto by sme sa veľmi rýchlo mohli zriecť našej schopnosti filozofického, kritického a jasného myslenia. A musíme si tiež uvedomiť, že impéria si robia, čo chcú, a filozofom a mysliteľom nevenujú pozornosť. Ale ak ich tolerujú, požadujú za to, aby sa prispôbili záujmom impéria. Na druhej strane treba pripomenúť, že filozofi sú marginalizovanou skupinou, ale tejto marginalizácie už bolo dosť. Nastal čas, aby sa filozofi a myslitelia zobudili.

V tomto kontexte mi ešte dovoľte opýtať sa: Komu je primárne určená táto vaša nová kniha a odkaz z nej vyplývajúci?

Hodnotu tejto knihy môžu odhaliť rovnako vedci, ako aj filozofi, ale samozrejme, že je určená všetkým hľadajúcim ľuďom, ktorí veria, že je možný lepší, rozumnejší, zdravší a koherentnejší svet.

Zhovárala sa *Zlatica Plašienková*